

УДК 373.3.015.31:005.32

DOI: 10.31652/2412-1142-2022-64-41-50

Бондар Юлія Володимирівна

здобувач ступеня доктора філософії з початкової освіти (PhD) факультету педагогіки і психології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

ORCID ID: 0000-0003-4184-5424

yuliya.bondar.94@gmail.com

Сорока Ольга Вікторівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

ORCID ID: 0000-0003-1483-8974

РЕЗУЛЬТАТИ ДІАГНОСТИКИ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ТВОРЧИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті проаналізовано результати діагностики мотиваційного компонента творчих умінь молодших школярів, оскільки постає потреба у вихованні творчої особистості, яка здатна генерувати нестандартні ідеї, створювати продукти творчої діяльності. Нами встановлено, що саме від позитивної мотивації, зацікавленості учнів мистецтвом залежить ефективність та результативність творчого освітнього процесу. Метою наукової роботи є висвітлення результатів діагностики мотиваційного компонента творчих умінь учнів молодшого шкільного віку. Зокрема, у статті зазначено, що основними компонентами творчих умінь є мотиваційний, знаннєвий, операційний та комунікативний. Особлива увага зосереджена на аналізі мотиваційного компонента творчих умінь, розкрито його сутність та висвітлено результати констатувального етапу експериментального дослідження. Встановлено, що задоволення потреб, які пов'язані із мотивами, спонукають до діяльності. Визначено критерії та показники мотиваційного компонента: наявність внутрішніх стимулів та мотивів займатися творчістю; особистісна зацікавленість творчістю; прагнення до самовираження та самореалізації в творчій діяльності. У статті описано методи педагогічного дослідження, які були використані для діагностики рівнів сформованості мотиваційного компонента творчих умінь (анкетування, тестування); представлено кількісні дані за кожним показником мотиваційно-особистісного критерію. Узагальнивши результати за трьома показниками мотиваційно-особистісного критерію, нами було представлено відомості щодо рівнів сформованості мотиваційного компонента творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку. В більшості молодших школярів констатовано достатній рівень сформованості мотиваційного компонента творчих умінь. Результати досліджень свідчать про необхідність удосконалення освітнього процесу, задля підвищення мотивації учнів молодшого шкільного віку до творчості.

Ключові слова: творчі вміння; молодші школярі; експериментальне дослідження; мотиваційний компонент; критерії; показники; діагностика.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Демократизація, гуманізація суспільства, інтеграція у світове співтовариство зумовлюють необхідність у створенні нової системи освіти, покликаної формувати освічену, творчу, неординарну особистість, яка здатна приймати рішення, знаходити вихід у незвичних ситуаціях, доводити власну думку, ставити ціль та йти до неї. З огляду на це, важливого значення набуває необхідність у створенні умов для розвитку та реалізації творчого потенціалу учнів, найповнішого розкриття їх здібностей, нахилів, формування творчих умінь, що стає можливим завдяки позитивній мотивації та активізації пізнавального інтересу, які впливають на результативність освітнього процесу. Тому виникає потреба в діагностиці мотиваційного компонента творчих умінь молодших школярів, від якого залежить загальний стан їх сформованості, успішність творчої діяльності, бажання самовдосконалюватися. Мотиваційну сферу розглядаємо, як спонукальну силу поведінки, що

займає ключове місце в структурі особистості, адже зумовлює її спрямованість та діяльність. Саме розвиненій мотиваційній сфері підпорядковується творча активність молодшого школяра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження свідчить, що питанням мотивації займалися М. Алексєєва, Л. Божович, Ю. Гільбух, В. Жлудько, Г. Костюк, О. Лазурський, М. Матюхіна, О. Малихіна, А. Маркова та інші. Так, О. Малихіна приділяла увагу розгляду особливостей мотивації учіння дітей молодшого шкільного віку [1]. Наукові напрацювання В. Жлудько стосувалися проблеми мотивації художньо-творчої діяльності молодших школярів [2].

Проблема творчих умінь стала об'єктом досліджень Л. Онофрійчук, Н. Сиротич, М. Шутя та інших. Зокрема, Л. Онофрійчук вивчала формування творчих умінь підлітків засобами музичного театру ляльок, виокремивши компоненти творчих умінь [3, с. 7–8]. Н. Сиротич у своїх працях висвітлювала особливості підготовки майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральної мовленнєвої діяльності [4]. М. Шуть приділяв увагу методиці формування творчих умінь молодших школярів засобами музичної гри, зосередивши увагу на структурних компонентах творчих умінь [5, с. 8–9].

Мета статті – висвітлити результати діагностики мотиваційного компоненту творчих умінь учнів молодшого шкільного віку.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вважаємо, що важливе значення має внутрішня структура творчих умінь, яка представлена мотиваційним, знанневим, операційним, комунікативним компонентами. Усі вони взаємопов'язані між собою та в комплексі складають конструкцію творчих умінь молодших школярів. Зауважимо, що сформованість кожного компоненту визначається за відповідними критеріями, які розкриваються через сукупність показників, завдяки яким можна констатувати рівень вираженості відповідного критерію. З огляду на предмет нашого дослідження, детальніше зупинимося на розгляді мотиваційного компоненту творчих умінь, розглянемо його змістове наповнення та висвітлимо результати констатувального етапу експериментального дослідження, зокрема, рівні сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь молодших школярів.

Мотиваційний компонент, як зазначає Лі Ян, передбачає наявність у молодших школярів внутрішньої потреби та інтересу до творчості, бажання займатися різними видами мистецької діяльності, бути активним суб'єктом цієї діяльності, усвідомлювати значущість творчості для всебічного та гармонійного розвитку особистості, адже продуктивність та результативність даної діяльності обумовлюється не лише наявністю необхідних здібностей, творчих можливостей, досвіду, але й детермінується якісними характеристиками творчої мотивації [6, с. 50]. Вважаємо, що важливою складовою мотиваційного компоненту є сукупність цінностей, мотивів, які утворюють творчу спрямованість особистості, зокрема, позитивне відношення до різних видів творчої діяльності; наявність інтересу до змісту цієї діяльності; бажання розвиватися у творчому плані. Погоджуємося із Г. Кравченком, Ю. Шевченко, які визначають мотиваційну сферу ядром особистості, джерелом її активності, рушійною силою, в основі якої – потреби. Дослідники наголошують на тому, що саме задоволення потреб, які пов'язані із мотивами, спонукають до діяльності. Мотивація, в свою чергу, не може існувати без діяльності. Зауважимо, що мотиви є вагомим елементом формування будь-якої якості, в тому числі й творчих умінь. Саме вони надають творчий характер розумовій діяльності, стимулюючи її та поєднуючи процес засвоєння знань з їх практичним застосуванням. Г. Кравченко, Ю. Шевченко зазначають, що найважливішою умовою успішності дитини в будь-якій діяльності є наявність у неї мотивів [7, с. 15].

На переконання М. Коновальчук, у структурі мотиваційного компоненту творчих умінь можна виокремити зовнішні та внутрішні мотиви. Так, зовнішні мотиви не пов'язані з

діяльністю, але впливають на її успішність (похвала дорослих, позитивне схвалення, бажання отримати хорошу оцінку). Внутрішні ж мотиви пов'язані із самим процесом творчої діяльності та її результатами (почуття захопленості, творчий інтерес). Поділяємо думку дослідниці в тому, що головну роль у мотиваційному компоненті відіграють саме внутрішні мотиви, які за належної організації творчої діяльності в майбутньому можуть трансформуватися в стійкі мотиваційні утворення. Зауважимо, що учнів, у яких наявна внутрішня зацікавленість приваблює сам творчий процес, вони прагнуть обирати завдання підвищеної складності, що вимагають розмірковувань, а це, у свою чергу, досить позитивно впливає на розвиток пізнавальних процесів. За умови відсутності таких внутрішніх стимулів, зменшується спонтанність, пригнічується креативність дитини [8, с. 18].

Хочемо наголосити на важливості використання інноваційних методів в освітньому процесі задля розвитку мотивації молодших школярів. Зокрема, акцентуємо увагу на інтерактивних методах; проблемних, дослідницьких, творчо-пошукових завданнях, які заохочують учнів до активної творчо-пізнавальної діяльності під час міжсуб'єктної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Таким чином, мотиваційний компонент можемо розглядати як важливу, ключову, системоутворюючу складову творчих умінь, навколо якої концентруються когнітивний, процесуальний, результативний компоненти досліджуваної сформованості творчих вмінь, адже від високого рівня мотивації залежить якісний результат.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Експериментальне дослідження, яке передбачало констатувальний та формувальний етапи, було проведене на базі закладів загальної середньої освіти м. Вінниці, м. Тернополя та м. Бердянська із залученням 284 молодших школярів других класів. Зауважимо, що на початку проведення констатувального етапу було сформовано дві групи школярів: контрольна група – КГ (136 респондентів) та експериментальна група – ЕГ (148 респондентів). Мета констатувального етапу експериментального дослідження полягала у визначенні наявного рівня сформованості творчих умінь молодших школярів. Наголосимо, що творчі вміння є необхідними складниками творчої діяльності та мають багатокомпонентну структуру, яка містить чотири взаємопов'язаних компоненти: мотиваційний, знанневий, операційний, комунікативний. Діагностика загального рівня сформованості творчих умінь молодших школярів здійснювалася на основі виокремлених критеріїв та показників. Так, мотиваційний компонент характеризувався мотиваційно-особистісним критерієм та був представлений такими показниками: 1) наявність внутрішніх стимулів та мотивів займатися творчістю; 2) особистісна зацікавленість творчістю; 3) прагнення до самовираження та самореалізації в творчій діяльності. Задля діагностики рівнів сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь, нами було використано комплекс взаємодоповнюючих методів педагогічного дослідження: анкетування, тестування, творчі завдання, проєктивні методики тощо.

Зокрема, *наявність внутрішніх стимулів та мотивів займатися творчістю* ми діагностували за допомогою авторської анкети «Прагнення до творчості», яка містила десять тверджень наступного змісту:

- 1) Я відчуваю постійну потребу в створенні чогось нового.
- 2) Мені приносять задоволення заняття малюванням, ліпленням, конструюванням.
- 3) У мене виникає бажання у вільний час писати вірші, складати казки.
- 4) Я маю багато виробів, створених своїми руками.
- 5) Я захоплююсь творами мистецтва (поетичними, художніми, музичними).
- 6) Мені подобається брати участь у мистецьких конкурсах, творчих виставках, святах.
- 7) Коли я довго не займаюся якимось видом творчої діяльності, я засмучуюся.
- 8) Я б хотів опанувати ті види творчої діяльності, якими ще не володію.
- 9) Після шкільних занять я відвідую школу мистецтв.

10) Я маю багату уяву, люблю вигадувати й фантазувати.

У процесі аналізу відповідей молодших школярів, було встановлено, що в переважній більшості молодших школярів (85 респондентів – 62,5% КГ та 79 респондентів – 53,4% ЕГ) спостерігається *достатній рівень* внутрішніх стимулів займатися творчістю, *високий рівень* діагностовано в 45 учнів (33,1%) КГ та 42 учнів (28,4%) ЕГ, *початковий рівень* мають 6 респондентів (4,4%) КГ та 27 опитаних (18,2) ЕГ. На переконання Л. Яременко, наявність початкового рівня внутрішніх стимулів до творчої діяльності пов'язана з розвитком особистості дитини, зокрема, її особистісними характеристиками – негативним ставленням до себе і оточуючого світу, слабо розвиненими рефлексивними вміннями. Тому, щоб стимулювати творчий потенціал дитини, а не гальмувати його, дослідниця радить батькам та вчителям не лише розвивати креативність, але й створювати сприятливі умови для розвитку особистісних якостей, формувати бажання ставити ціль та йти до неї, керуючись при цьому загальнолюдським цінностями. Погоджуємося із Л. Яременко, що не менш важливою умовою розвитку творчості є створення навчально-розвивального середовища, в якому панує доброзичлива атмосфера та є всі можливості для розкриття індивідуальних здібностей [9, с. 141]. Отримані кількісні дані респондентів подано в табл. 1 та графічно представлено на діаграмі (рис. 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості в молодших школярів внутрішніх стимулів та мотивів займатися творчістю (на констатувальному етапі)

Рівні	КГ		ЕГ	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%
Високий	45	33,1	42	28,4
Достатній	85	62,5	79	53,4
Початковий	6	4,4	27	18,2

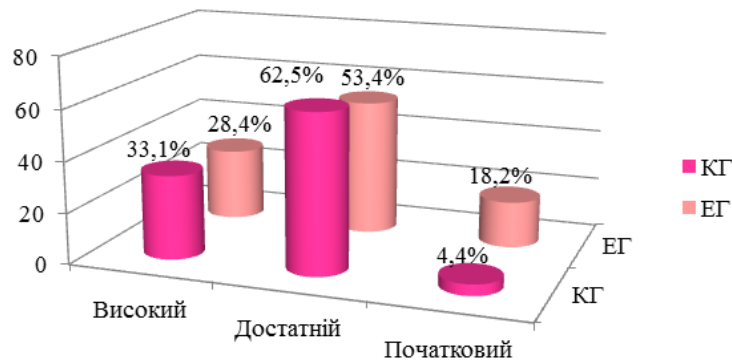

Рис. 1. Результати анкетування «Прагнення до творчості»

З метою визначення провідних мотивів, які спонукають учнів молодшого шкільного віку до творчості, ми запропонували їм відповісти на запитання модифікованого опитувальника «Вивчення творчої мотивації» (на основі анкети «Вивчення навчальної мотивації» М. Гінзбурга) [10]. Так, учням пропонувалося чотири незакінчених твердження і шість варіантів відповідей, з яких потрібно було обрати лише один, який їх характеризує. Представимо приклади таких тверджень та варіанти відповідей до них:

1. Я займаюся творчою діяльністю (малюю картини, пишу вірші, граю на музичних інструментах тощо), тому що ...
 - а) так хочуть мої батьки;
 - б) мені це подобається;
 - в) відчуваю себе успішним і дорослим;
 - г) люблю гарні оцінки;
 - д) хочу отримати в майбутньому професію, пов'язану із цією діяльністю;

- е) у мене хороші друзі.
2. Найцікавіше на уроці ...
- а) ігри і фізкультхвилинки;
- б) гарні оцінки і похвала вчителя;
- в) спілкування з друзями;
- г) демонстрація іншим учням своїх умінь щось робити краще за них;
- д) пізнання нового і виконання творчого завдання;
- е) підготовка до життя.
3. Я намагаюся займатися творчістю, щоб ...
- а) отримати гарну оцінку;
- б) більше знати і вміти;
- в) мені купували красиві речі;
- г) у мене було більше друзів;
- д) мене любила і хвалила вчителька;
- е) приносити користь, коли виросту.
4. Якщо я отримую хорошу оцінку, то мені подобається, що ...
- а) я добре справився із завданням;
- б) в щоденнику стоїть гарна оцінка;
- в) вчителька буде рада;
- г) вдома мене похвалять;
- д) зможу побільше погратися на вулиці;
- е) я дізнаюся більше нового.

Залежно від відповідей молодших школярів, ми визначали найбільш властиві мотиви творчої діяльності: зовнішній, позиційний, творчий, ігровий, соціальний, мотив оцінки. Аналіз відповідей дітей засвідчив, що в більшості учнів КГ та ЕГ (35 опитаних – 25,7%, 39 опитаних – 28,7% КГ; 52 респондентів – 35,1%, 44 респондентів – 29,8% ЕГ) переважають творчі та ігрові мотиви. Діти, для яких характерна творча мотивація, мають бажання займатися творчою діяльністю, усвідомлюють значущість своєї діяльності, в них наявна внутрішня потреба в розкритті свого потенціалу. Учнів із ігровими мотивами творча діяльність, насамперед, приваблює ігровим задумом, ігровими прийомами, що й спонукає їх до творчості. Для меншої кількості молодших школярів (32 респондентів, що становлять 23,5% КГ та 28 респондентів (18,9%) ЕГ) провідними є мотиви оцінки, які виявляються в бажанні учня за будь-яку ціну отримати високу оцінку та заслужити схвалення з боку дорослих. Втішним є той факт, що зовнішні мотиви не є визначальними для творчої діяльності учнів другого класу, що свідчить про те, що творча діяльність не здійснюється через зобов'язання, тиск рідних та вчителів, заради досягнення певного становища серед однолітків. Так, у КГ було виявлено лише 5 осіб (3,7%), а в ЕГ – 3 особи (2,0%) з такими мотивами. Результати методики представлені в табл. 2 та на діаграмі (рис. 2).

Таблиця 2

Основні мотиви творчої діяльності молодших школярів на констатувальному етапі експериментального дослідження (за модифікованим варіантом опитувальника «Вивчення навчальної мотивації» М. Гінзбурга)

Групи мотивів	КГ		ЕГ	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%
1. Зовнішні мотиви	5	3,7	3	2,0
2. Позиційні мотиви	5	3,7	6	4,1
3. Творчі мотиви	35	25,7	52	35,1
4. Ігрові мотиви	39	28,7	44	29,8
5. Соціальні мотиви	20	14,7	15	10,1
6. Мотив оцінки	32	23,5	28	18,9
Загалом:	136	100	148	100

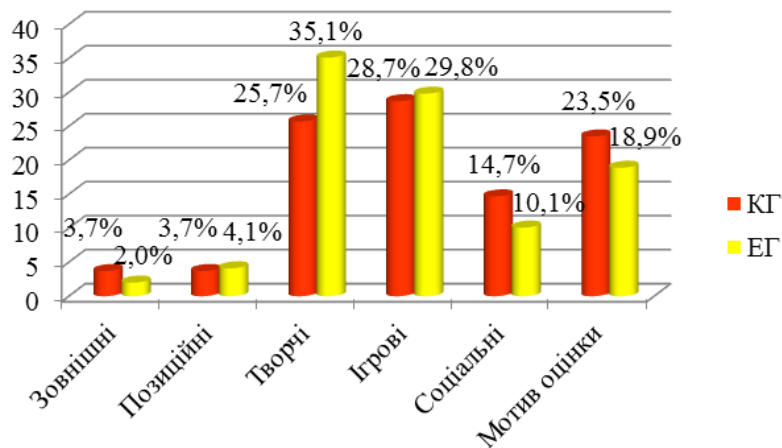

Рис. 2. Порівняльна діаграма мотивів творчої діяльності учнів молодшого шкільного віку

Наступним показником мотиваційно-особистісного критерію було визначено *особистісну зацікавленість творчістю*, яку ми оцінювали за допомогою авторського тесту «Рівень інтересу до творчості». Тестові завдання виглядали наступним чином:

1. Чи любиш ти складати загадки, вірші, сенкани, лічилки, твори-мініатюри:

а) так; б) не завжди; в) ні. (бали – 2, 1, 0)

2. Чи подобається тобі виконувати на уроках завдання творчого характеру, які передбачають визначення проблеми, її аналіз та розв'язання, знаходження нестандартних ідей для її вирішення:

а) так; б) можливо; в) ні. (бали – 2, 1, 0)

3. Перекоаний, що творчі заняття з образотворчого мистецтва, технологій не є настільки важливими та не відіграють ніякої ролі для мого розвитку:

а) так; б) можливо; в) ні (бали – 0, 1, 2)

4. Я вважаю, що творчий розвиток допоможе мені в майбутньому:

а) так, цілком; б) не зовсім; в) ні. (бали – 2, 1, 0)

5. Чи помічаєш ти навколо себе прекрасне:

а) так; б) іноді; в) ні (бали – 0, 1, 2)

Результати опитування представлені в табл. 3. Так, у більшості половини респондентів (77 учнів – 56,6% КГ та 82 учнів – 55,4% ЕГ) діагностовано *достатній рівень* зацікавленості творчістю та різними видами творчої діяльності. Їх приваблює мистецтво та творча діяльність на уроках, вони із цікавістю виготовляють вироби, але не завжди можуть доводити справу до кінця; полюбляють фантазувати, досліджувати, вивчати нові речі та вбачають у цьому необхідність для власного всебічного розвитку. 50 опитаних (36,8%) КГ та 59 опитаних (39,9%) ЕГ продемонстрували *високий рівень* зацікавленості творчістю. Цим школярам подобається створювати продукти творчої діяльності, виконувати завдання, які не містять готової відповіді, а потребують розмірковувань та пошук шляхів вирішення проблеми. Нажаль, у 9 учнів (6,6%) КГ, 7 учнів (4,7%) ЕГ було діагностовано *початковий рівень* зацікавленості творчістю. У них переважають поверхневі інтереси, пов'язані із зовнішньою привабливістю засобів мистецтва, спостерігається пасивність у проявах ініціативи в творчій діяльності, комфортність у своїх поглядах та позиціях. Наочно результати тестування подано на діаграмі (рис. 3).

Таблиця 3

Рівні сформованості особистісної зацікавленості творчістю

Рівні	КГ		ЕГ	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%
Високий	50	36,8	59	39,9
Достатній	77	56,6	82	55,4
Початковий	9	6,6	7	4,7

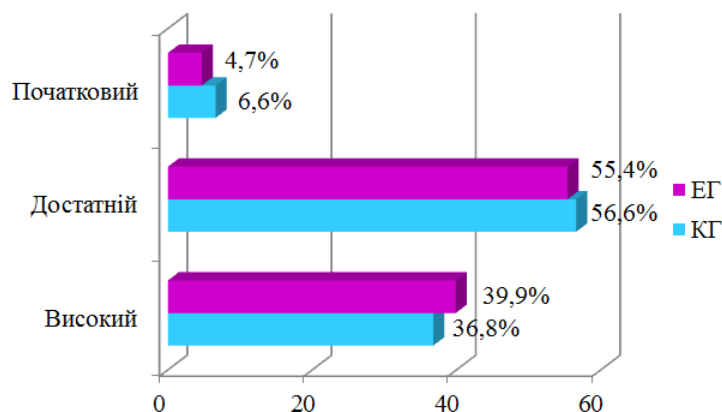

Рис. 3. Результати тестування «Рівень інтересу до творчості»

Останнім показником мотиваційно-особистісного критерію ми визначили *прагнення до самовираження та самореалізації в творчій діяльності*, який діагностували за допомогою авторського тесту «Наскільки я творча особистість?». Учнім необхідно було обрати одну із запропонованих відповідей на десять запитань. Зміст деяких з них подаємо нижче:

1. Тобі довелося займатися незнайомою справою. Чи виникає у тебе бажання домогтись у ній досконалості:

а) так; б) так, але тільки якщо це подобається; в) задовольняюся тим, чого встиг домогтись. (бали – 2, 1, 0)

2. У вільний час ти:

а) залишишся наодинці та будеш щось придумувати;

б) намалюєш малюнок, створиш художню композицію, аплікацію, напишеш твір;

в) проведеш час з друзями. (бали – 1, 2, 0)

3. Чи відображаєш ти свої ідеї, фантазії, настрої в малюнках, творах?

а) так; б) частково; в) ні. (бали – 2, 1, 0)

4. Чи здатний ти виконувати складне завдання, якщо спочатку воно не дало очікуваних результатів?

а) так; б) частково; в) ні. (бали – 2, 1, 0)

Аналіз одержаних результатів (рис. 4) тестування свідчить, що лише в 20 учнів (14,7%) КГ та 24 учнів (16,2%) ЕГ наявний *високий рівень* прагнення до самовираження в творчій діяльності. У 65 опитаних (47,8%) КГ, 60 опитаних (40,6%) ЕГ був виявлений *достатній рівень* та в 51 учня (37,5%) КГ та 64 учнів (43,2%) ЕГ – *початковий рівень*. Кількісні результати представлено в табл. 4.

Таблиця 4

Рівні сформованості прагнення до самовираження та самореалізації в творчій діяльності (на констатувальному етапі)

Рівні	КГ		ЕГ	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%
Високий	20	14,7	24	16,2
Достатній	65	47,8	60	40,6
Початковий	51	37,5	64	43,2

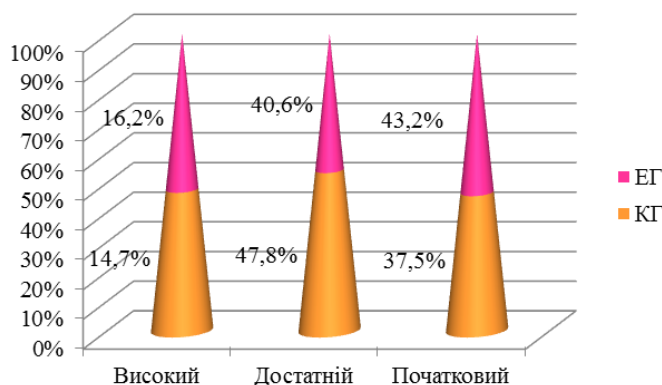

Рис. 4. Результати тестування «Наскільки я творча особистість?»

Узагальнивши результати за трьома показниками мотиваційно-особистісного критерію, ми отримали інформацію щодо рівнів сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку. Таким чином, у більшості молодших школярів (149 осіб – 52,4%, що становить 76 (55,9%) молодших школярів КГ та 73 (49,3%) учнів ЕГ) – достатній рівень сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь; у 80 респондентів (28,2%) – 38 осіб (27,9%) КГ та 42 особи (28,4%) ЕГ діагностовано високий рівень та в 55 учнів (19,4%) – 22 особи (16,2%) КГ і 33 особи (22,3%) – початковий. Отримані в результаті обрахунків кількісні дані представлено в табл. 5 та на рис. 5.

Таблиця 5

Узагальнені результати рівнів сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь молодших школярів (констатувальний етап)

Рівні сформованості творчих умінь	Показники												Мотиваційний компонент					
	Наявність внутрішніх стимулів та мотивів займатися творчістю				Особистісна зацікавленість творчістю				Прагнення до самовираження та самореалізації в творчій діяльності									
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		Усього учнів	
	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	К-сть осіб	%	Особ	%
Високий	45	33,1	42	28,4	50	36,8	59	39,9	20	14,7	24	16,2	38	27,9	42	28,4	80	28,2
Достатній	85	62,5	79	53,4	77	56,6	82	55,4	65	47,8	60	40,6	76	55,9	73	49,3	149	52,4
Початковий	6	4,4	27	18,2	9	6,6	7	4,7	51	37,5	64	43,2	22	16,2	33	22,3	55	19,4
Загалом													136	100	148	100	284	100

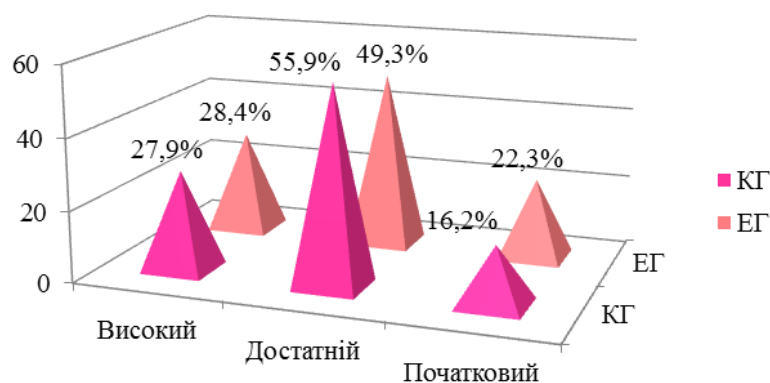

Рис. 5. Рівні сформованості мотиваційного компоненту творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, результати діагностики мотиваційного компоненту творчих умінь молодших школярів відображають достатній рівень мотивації учнів до творчої діяльності, що свідчить про необхідність корекції педагогічного процесу з метою підвищення мотиваційної спрямованості особистості до творчості, шляхом використання учителем на уроках цікавих творчих завдань; стимулювання емоційного задоволення учнів від творчого процесу;

використання інноваційних технологій; залучення учнів до наукового пошуку, дискусій, проєктів; підтримки прагнень до самовдосконалення; формування пізнавального інтересу тощо. Важливо також створювати творчу доброзичливу атмосферу під час навчального процесу, яка сприятливо впливатиме на генерування оригінальних ідей та є важливою умовою розвитку творчої мотивації.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці та апробації авторської дидактичної моделі з використанням інтерактивних технологій та педагогічних умов, спрямованих на підвищення особистісного зацікавлення учнів різними видами творчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Малихіна О. В. Мотивація учіння молодших школярів. Київ : Навч. книга, 2002. 304 с.
- [2] Жлудько В. М. Мотивація художньо-творчої діяльності молодших школярів. *Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів*. 2010. Вип. 7. Чернігів : ЧДПУ. С. 36–39.
- [3] Онофрійчук Л. М. Формування творчих умінь підлітків засобами музичного театру ляльок : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2009. 20 с.
- [4] Сиротич Н. Б. Підготовка майбутніх вихователів до формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральномовленнєвої діяльності : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2017. 20 с.
- [5] Шуть М. М. Формування творчих умінь молодших школярів засобами музичних ігор у навчальному процесі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2010. 22 с.
- [6] Лі Ян. Формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки : дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 227 с.
- [7] Кравченко Г. Є., Шевченко Ю. М. Мотиваційний компонент розвитку творчої пізнавальної активності молодших школярів. *Становлення і розвиток педагогіки* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 16–17 лют. 2018 р. Харків : Видавництво «Молодий вчений», 2018. С. 14–16.
- [8] Коновальчук М. В. Розвиток творчості молодших школярів: система літературних завдань. Київ : Шкільний світ, 2010. 120 с.
- [9] Яременко Л. А. Методологічна сутність розвитку обдарованих дітей у позашкільній освіті. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія «Філософія, педагогіка, психологія»*. 2013. Вип. 28. С. 138–142.
- [10] Фоменко К. І. Пакет психодіагностичного інструментарію для суб'єкта навчальної діяльності у початковій школі. URL: http://psychology.univer.kharkov.ua/1819news/Diss_oct/Fomenko_dis_dod.pdf (дата звернення: 04.01.2022).

RESULTS OF DIAGNOSTICS OF THE MOTIVATIONAL COMPONENT OF CREATIVE SKILLS OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN

Bondar Yuliya Volodymyrivna

Candidate of PhD in Primary Education, Faculty of Pedagogy and Psychology,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-4184-5424
yuliya.bondar.94@gmail.com

Soroka Olga Viktorivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work,
Ternopil, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-1483-8974

Abstract. The article analyzes the results of diagnostics of the motivational component of creative skills of junior schoolchildren, as there is a need to educate a creative person who is able to generate non-standard ideas, create products of creative activity. We have stated that the efficiency and effectiveness of the creative educational process depend on the positive motivation and interest of students in art. The purpose of scientific work is to highlight the results of the diagnosis of the motivational component of creative skills of primary school students. In particular, the article states that the main components of creative skills are motivational, cognitive, operational and communicative, but considers in detail the motivational component of creative skills, reveals its essence and highlights the results of the ascertaining stage of experimental research. It has been established that the satisfaction of needs related to motives

motivates activity. The criteria and indicators of the motivational component are determined, in particular, the following: the presence of internal incentives and motives to be creative; personal interest in creativity; striving for self-expression and self-realization in creative activity. The article describes the methods of pedagogical research that were used to diagnose the levels of formation of the motivational component of creative skills (questionnaires, testing) and tables and graphically presents the quantitative data of respondents for each indicator of motivational and personal criteria. Summarizing the results of the three indicators of motivational and personal criteria, we presented information on the levels of formation of the motivational component of creative skills in primary school students. In particular, it was stated in the majority of junior schoolchildren that there is a sufficient level of formation of the motivational component of creative skills. The results of research indicate the need to improve the educational process in order to increase the motivation of primary school students to creativity.

Keywords: creative skills; junior schoolchildren; experimental research; motivational component; criteria; indicators; diagnostics.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Malykhina, O.V. (2002). *Motyvatsiia uchinnia molodshykh shkoliariv [Motivation of learning of junior schoolchildren]*. Kyiv: Navch. knyha [in Ukrainian].
- [2] Zhlyudko, V.M. (2010). *Motyvatsiia khudozhno-tvorchoi diialnosti molodshykh shkoliariv [Motivation of artistic and creative activity of junior schoolchildren]. Teoretyko-metodychni problemy pidhotovky studentiv do estetychnoho vykhovannia uchniv pochatkovykh klasiv – Theoretical and methodological problems of preparing students for aesthetic education of primary school students, 7, 36–39 [in Ukrainian]*.
- [3] Onofriichuk, L.M. (2009). *Formuvannia tvorchykh umin pidlitkiv zasobamy muzychnoho teatru lialok [Formation of creative skills of teenagers by means of musical puppet theater]. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- [4] Syrotych, N.B. (2017). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia tvorchykh umin u starshykh doshkilnykiv zasobamy teatralno-movlennievoi diialnosti [Preparation of future educators for the formation of creative skills in senior preschoolers by means of theatrical and speech activities]. Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
- [5] Shut, M.M. (2010). *Formuvannia tvorchykh umin molodshykh shkoliariv zasobamy muzychnykh ihor u navchalnomu protsesi [Formation of creative skills of junior schoolchildren by means of musical games in the educational process]. Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
- [6] Li, Ya. (2019). *Formuvannia muzychno-stsenichnykh umin maibutnikh uchyteliv muzyky i khoreografii v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of musical and stage skills of future teachers of music and choreography in the process of professional training]. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- [7] Kravchenko, H.Ye., Shevchenko, Yu.M. (2018). *Motyvatsiinyi komponent rozvytku tvorchoi piznavalnoi aktyvnosti molodshykh shkoliariv [Motivational component of the development of creative cognitive activity of junior schoolchildren]. Proceedings from SRP '18: II mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Stanovlennia i rozvytok pedahohiky» – The second International scientific-practical conf. «Formation and development of pedagogy»*. (pp. 14–16). Kharkiv: Vydavnytstvo «Molodyi vchenyi» [in Ukrainian].
- [8] Konovalchuk, M.V. (2010). *Rozvytok tvorchosti molodshykh shkoliariv: systema literaturnykh zavdan [Development of creativity of junior schoolchildren: system of literary tasks]*. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
- [9] Iaremenko, L.A. (2013). *Metodolohichna sutnist rozvytku obdarovanykh ditei u pozashkylunii osviti [Methodological essence of development of gifted children in out-of-school education]. Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seriiia «Filosofiiia, pedahohika, psykhohohiia» – Bulletin of the Institute of Child Development. Series «Philosophy, pedagogy, psychology»*, 28, 138–142 [in Ukrainian].
- [10] Fomenko, K.I. (2018). *Paket psykhodiahnostychnoho instrumentariiu dlia subiekta navchalnoi diialnosti u pochatkovii shkoli [A package of psychodiagnostic tools for the subject of educational activities in primary school]. psychology.univer.kharkov.ua/1819news/Diss_oct/Fomenko_dis_dod.pdf* Retrieved from http://psychology.univer.kharkov.ua/1819news/Diss_oct/Fomenko_dis_dod.pdf [in Ukrainian].